IRAN-INDONESIA
Joint Committee of Commerce

وقتی جهان از هرمز تا دریای سرخ می‌سوزد

اندونزی در آستانه شوک انرژی، تورم و بی‌ثباتی ملی

گردآوری و تنظیم:

کمیته مشترک بازرگانی ایران و اندونزی

(بهار 1405)

IRAN-INDONESIA
Joint Committee of Commerce

مقدمه:

جهان در حال حرکت به سمت یک نقطه خطرناک است: بحران ژئوپلیتیکی که دیگر محدود به یک منطقه نیست، بلکه به یک تهدید سیستمی جهانی تبدیل می‌شود. تشدید مناقشه ایران، اسرائیل و ایالات متحده، در کنار گسترش درگیری ها به لبنان و افزایش تنش ها در دریای سرخ، زنجیره ای از بحران های به هم پیوسته ایجاد کرده است که کنترل آن هرروز دشوار تر میشود. هنگامی که ایران تنگه هرمز را می‌بندد ، مسیری حیاتی که حدود یک‌پنجم انرژی جهان از آن عبور می‌کند ،پیامدها تنها به خاورمیانه محدود نمی‌ماند، بلکه بنیان ثبات اقتصادی جهانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هم‌زمان، اختلال در مسیر دریای سرخ نیز این وضعیت را تشدید کرده و عملاً یک «شوک دوگانه» به نظام لجستیک جهانی وارد می‌کند.

در نتیجه، کشتی‌های تجاری ناچار به تغییر مسیر و عبور از مسیرهای طولانی‌تر (از جمله دور زدن قاره آفریقا) می‌شوند؛ امری که به افزایش زمان حمل‌ونقل و چند برابر شدن هزینه‌های توزیع منجر می‌شود و در اقتصادی که به‌شدت به هم پیوسته است، این شوک به‌سرعت منتشر می‌شود:

قیمت انرژی جهش می‌کند ← هزینه لجستیک افزایش می‌یابد ← تورم اجتناب‌ناپذیر می‌شود.

جایگاه ممتاز اندونزی در آسیب‌پذیری:

بسته شدن تنگه هرمز در آوریل ۲۰۲۶، به‌عنوان یکی از حیاتی‌ترین گلوگاه‌های انرژی جهان، تأثیرات قابل‌توجهی بر اقتصاد اندونزی گذاشته است. بررسی جدیدترین مقالات و گزارش‌های مؤسسات معتبر اندونزی از جمله(LPEM UI ، INDEF، BNPPو East Asia Forum)نشان می‌دهد که این شوک عمدتاً از سه کانال منتقل شده است :افزایش قیمت انرژی، فشار بر بودجه دولت، و اختلال در زنجیره تأمین جهانی مواد اولیه (به‌ویژه کود و گوگرد).

اندونزی به‌عنوان یک خالص‌واردکننده انرژی، برخلاف دوره‌های پیشین که فقط با اختلال تقاضا مواجه بود، اکنون با یک شوک عرضه جدی روبروست.

اندونزی به‌عنوان یک واردکننده خالص انرژی، در شرایطی قرار دارد که افزایش قیمت‌های جهانی نفت و گاز به‌طور مستقیم به اقتصاد داخلی آن منتقل می‌شود. در آوریل ۲۰۲۶، قیمت نفت WTI طی یک ماه از ۶۷ دلار به ۱۰۴.۷۲ دلار افزایش یافت؛ رشدی بیش از ۵۶ درصد که نشان‌دهنده شدت شوک وارده است. اگرچه اندونزی واردکننده مستقیم عمده نفت از خلیج فارس نیست، اما قیمت‌های جهانی انرژی، گاز و نهاده‌هایی مانند کود به‌شدت به ثبات تنگه هرمز وابسته‌اند. از این رو، اقتصاد این کشور نه‌تنها تحت تأثیر قرار گرفته، بلکه وارد مرحله‌ای از شوک عرضه واقعی شده است.

پیش‌بینی افزایش ۲۵ درصدی قیمت انرژی در چنین شرایطی، صرفاً یک عدد نیست، بلکه تهدیدی ملموس برای ثبات اقتصادی این کشور محسوب می‌شود. افزایش قیمت جهانی نفت، به‌طور مستقیم فشار بر بودجه دولت(APBN) ، افزایش یارانه‌ها و کاهش فضای مالی برای توسعه را در پی دارد.

سه کانال اصلی تأثیرگذاری بر اقتصاد اندونزی:

1 -کانال انرژی و تورم

افزایش ناگهانی قیمت نفت وLNG ، به‌طور مستقیم هزینه حمل‌ونقل، تولید برق و مواد غذایی را افزایش داده است. در این میان، قیمت LNG از ۳.۴۷ به ۴.۵۶ (حدود ٪۶۷ رشد) و قیمت کود اوره از ۳۸۵ به ۷۵۰ دلار (حدود ٪۹۵ افزایش) رسیده است.

افزایش شدید قیمت کود، که یکی از نهاده‌های کلیدی کشاورزی است، به‌طور مستقیم امنیت غذایی را تهدید کرده و فشار مضاعفی بر هزینه‌های تولید وارد می‌کند. در نتیجه، تورم نه‌تنها در سطح کلان، بلکه در زندگی روزمره مردم نیز قابل مشاهده است.

2- کانال بودجه و سیاست مالی

بودجه سال ۲۰۲۶ اندونزی بر پایه نفت ۷۰ دلاری و نرخ ارز ۱۶,۵۰۰ روپیه تنظیم شده بود. با افزایش قیمت نفت به سطوح بالای ۱۰۰ دلار، فشار بر منابع مالی دولت به‌طور قابل توجهی افزایش یافته است.

برآوردها نشان می‌دهد که کسری بودجه ممکن است تا حدود ۰.۸ درصد تولید ناخالص داخلی افزایش یافته و حتی از سقف قانونی ۳ درصد عبور کند. این وضعیت، توان دولت برای اجرای پروژه‌های توسعه‌ای را محدود کرده و وابستگی به سیاست‌های حمایتی را افزایش می‌دهد.

IRAN-INDONESIA
Joint Committee of Commerce

3- **کانال تجارت و زنجیره تأمین**

گرچه تجارت مستقیم اندونزی با ایران، عمان و امارات کوچک است (کمتر از ۲ درصد صادرات غیرنفتی)، اما اختلال در مسیرهای دریایی خلیج فارس بر تأمین گوگرد مورد نیاز صنعت نیکل (کلید استراتژی خودروهای برقی اندونزی) تأثیر گذاشته است و بعضا سبب تعدیل نیرو در صنعت نیکل این کشور گردده است.

تجارت غیرنفتی اندونزی با کشورهای تنگه هرمز (2025):

- ایران: صادرات ۲۴۹ / واردات ۸.۴ میلیون دلار
- عمان: صادرات ۴۲۹ / واردات ۷۱۹ میلیون دلار
- امارات: صادرات ۴ / واردات ۱.۴ میلیارد دلار

شاخص	قبل از بحران	می 2026	افزایش
قیمت جهانی سولفور	525 دلار در تن	910 دلار در تن	73درصد
سهم اسید سولفوریک در هزینه تولیدMHP (نیکل)	40-365 درصد	70-65 درصد	تقریبا 2 برابر

از سوی دیگر، تغییر مسیر کشتی‌ها به آب‌های اندونزی، ریسک قاچاق و جرائم فرامرزی را افزایش داده و فشار بیشتری بر امنیت دریایی این کشور وارد کرده است..

دولت اندونزی برای مقابله با پیامدهای این وضعیت، مجموعه‌ای از اقدامات را در دستور کار قرار داده است:

کالاهای تحت تأثیر و اقدامات دولت:

نفت خام: دولت اندونزی با هدف کاهش وابستگی، در حال گسترش همکاری با شرکای جدیدی مانند روسیه و برزیل است و همزمان اجرای برنامه سوخت زیستی (B50) را برای تقویت استقلال انرژی تسریع می‌کند.

گاز طبیعی: برنامه‌ریزی برای هدایت صادرات به مصرف داخلی و همچنین استفاده از ذخایر جدید کشف‌شده برای تقویت بخش صنعتی در دستور کار قرار دارد. گاز مایع (LPG):

توسعه زیرساخت‌های تولید، از جمله احداث تأسیسات جدید در سیلامایا با ظرفیت ۱۶۳ تن در روز، و همچنین تقویت همکاری با ژاپن برای تأمین پایدار، از اقدامات مهم به شمار می‌رود.

کود شیمیایی: دولت به دنبال احیای مراکز تولید داخلی و حفظ سطح مناسب تأمین مواد اولیه برای جلوگیری از کاهش تولید محصولات کشاورزی است .دولت اندونزی همچنین در اقدامی قابل توجه قیمت کود را ۲۰ درصد کاهش داده است یک اقدام قابل توجه می باشد.

پلاستیک: تأمین مواد اولیه از کشورهایی مانند هند و آمریکا و همچنین تقویت صنعت بازیافت پلاستیک برای افزایش ظرفیت تولید در نظر گرفته شده است.

آلومینیوم: برنامه‌هایی برای احداث واحدهای تولید جدید با هدف دستیابی به ظرفیت سالانه ۲۷۸ هزار تن و نیز توسعه پروژه‌های پایین‌دستی در بالیک‌پاپان دنبال می‌شود.

ذغال سنگ: مزیت پنهان اندونزی

در کنار چالش‌ها، اندونزی از یک مزیت مهم برخوردار است: دسترسی به منابع گسترده ذغال‌سنگ. در شرایطی که قیمت نفت و گاز با نوسانات شدید مواجه شده، قیمت ذغال‌سنگ تنها حدود ۹ درصد افزایش یافته و به حدود ۱۵۰ دلار در هر تن رسیده است.

این موضوع باعث شده ذغال‌سنگ به‌عنوان یک «بیمه انرژی» عمل کرده و بخشی از فشار ناشی از افزایش قیمت انرژی را کاهش دهد؛ مزیتی که بسیاری از کشورهای واردکننده انرژی از آن برخوردار نیستند

موضع دولت اندونزی:

بَهلیل لاهدالیا، وزیر انرژی و منابع معدنی اندونزی، در این خصوص تأکید کرد: (اندونزی همواره سیاست خارجی مستقل و فعال را دنبال می‌کند و در حوزه اقتصاد نیز همین رویکرد را دارد؛ به این معنا که می‌توانیم با هر کشوری همکاری و مبادله داشته باشیم.)این گزارش نشان می‌دهد که دولت اندونزی در تلاش است با تنوع‌بخشی به منابع تأمین و تقویت تولید داخلی، اثرات احتمالی هرگونه اختلال در مسیرهای حیاتی انرژی، از جمله تنگه هرمز، را به حداقل برساند.

با این حال، تداوم بی‌ثباتی در مسیرهای حیاتی انرژی، همچنان یکی از مهم‌ترین ریسک‌های پیش‌روی اقتصاد اندونزی و اقتصاد جهانی باقی خواهد ماند.

منابع مورد استفاده:

- مؤسسه LPEM FEB UI (آوریل ۲۰۲۶) "تأثیر جنگ ایران و آمریکا بر اقتصاد اندونزی"، گزارش
- East Asia Forum (۱۶ آوریل ۲۰۲۶)، تحلیل دیوید نلور
- BNPP RI (۲۲ آوریل ۲۰۲۶) "وقتی جهان از هرمز تا دریای سرخ می‌سوزد"، گزارش
- CNBC Indonesia و Kompas.com (مارس و آوریل ۲۰۲۶)
- INDEF via ANTARA News (ژوئن ۲۰۲۶)